

ТАРАС ШЕВЧЕНКО НА ВОЛИНІ

Мало хто з волинських українців знає і тямить про те, що найбільший український поет Тарас Шевченко бував також у тихій волинській стороні, малював тут види церков і монастирів, збирав народні пісні і оповідання і, мабуть, також складав тут живі свої поезії, що згодом зворушили весь український народ. Про цей побут Шевченка на Волині, на жаль, маємо тільки дуже загальні відомости.

В 1845 р. Шевченко дістав у Петербурзі звання “вільного художника” і з великою радістю з сумної московської столиці перебрався на Україну. У Києві він дістав роботу при Археологічній комісії, мав збирати для наукових видань малюнки старовини. Тоді він почав їздити по Правобережній та Лівобережній Україні та всюди малював старовинні будови, церкви, замки й ін. Дня 21 вересня 1846 р. він дістав від голови комісії генерал-губернатора Бібікова такий наказ:

“Доручаю Вам виїхати до різних місцевостей Київської, Подільської та Волинської губерній і постаратися зібрати такі відомости: 1) про народні перекази, тутешні оповідання, пісні та описати все, про що довідається, пісні ж, оповідання й перекази як можливо точніше списати, як вони єсть; 2) про визначні могили та урочища, де та в яких місцевостях вони єсть і які про них маються там перекази і оповідання, а також й історичні звістки і з сих могил зробити нариси їх форми й розмірів й описати кожну по зібраних звістках; 3) оглянути визначніші монументальні пам’ятники і старовинні будівлі та описати їх, щоб можна було наказати за рік зробити з них малюнки. Коли б Ви змогли десь придбати де-яку старовину, грамоти та папери, то досилати їх до мене, чи сповістити, де вони маються; 4) окрім того, поїдьте до Почаївської лаври та намалюйте нам: а) загальний красвид Лаври, б) вид у середині храму і в) краєвид з веранди. Усі звістки, описи й малюнки, що Ви зберете, подайте мені, як вернетесь до Києва”. На цю поїздку Шевченкові передано 150 рублів коштів і доручено йому листи до губернаторів і архиєреїв подільського і волинського, щоби давали у всім допомогу маляреві.

Якою дорогою їхав Шевченко на Волинь, про це не знаємо нічого більше, тільки те, що він був у Кам’янці на Поділлі. На Волині Шевченко був у Почаєві та у селах Вербках і Секуні в Ковельщині – про це маємо цілком певні відомости, а саме Тарасові малюнки з цих сторін.

В Почаєві Шевченко змалював чотири акварелі. На двох зображена Почаївська лавра з півдня та з заходу. Побіч церкви і монастирських будинків на малюнках є хати, криті соломою, типовий старий придорожній хрест та кілька постатей: селянина з довгим ціпком, міщанки чи пані та двох панків у широких убраннях та невиданих капелюхах. На малюнку церкви всередині є також селянин у світці і молодиці навколішках. На четвертій акварелі є вид Лаврської тераси на галицьке село Підкамін за річкою Іквою.

У Вербках біля Ковеля Шевченко змалював дерев'яну церковцю, серед дерев, побіч неї малий цвинтар: два-три кам'яні хрести.

У цій церкві був похоронений емігрант з Московщини князь Андрій Курбський, письменник з XVI віку. Шевченко подав і нарис того місця, де була могила.

Подібний є красвид церкви в Секуні. Церква дерев'яна, довкола неї огорожа. Перед огорожею дві постаті, мабуть, селянин і селянка. Цю церкву будував приятель Курбського Келемет.

Шевченкові малюнки з Волині репродуковані у книжці О. Новицького "Тарас Шевченко як маляр" (Львів – Москва, 1914 р.).

Оце й все, що знаємо про перебування Тараса Шевченка на Волині. Може, ще коли-небудь знайдуться як не завважені звістки про це у сучасних мемуарах та в кореспонденції. Може, відшукаємо що-небудь і на Волині?

Культурні народи з великою пошаною відносяться до місць, у яких перебували їхні славні поети. Так, напр., в Німеччині, в кожному місті, де бував Гете або Шіллер, є пам'яткові таблиці з написами, що нагадують про побут поета, або пам'ятники в честь поета, або товариства, читальні, бібліотеки, названі іменням поетів, уладжуються там окремі зібрання, концерти, свята та ін. Треба б і нашим волинякам пригадати собі, що по волинській землі ходив колись Тарас Шевченко, треба святами і пам'ятниками пошанувати пам'ять Великого Кобзаря. Найперші ж повинні пам'ятати про це громадяни Почаєва та сіл Вербок і Секуні, яким сам Шевченко присвятив свої малюнки.

Львів, 5.ІІІ. 1923

Українське життя. Орган суспільно-політичний та економічний, присвячений справам Волині. – Луцьк. – 1923. – Ч. 7 (27). – 18 березня.